

ROZSUĐOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Marianny Reiffovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci navrhovateľky **B. Č.**, bytom v S., zastúpenou matkou Mgr. B. Č., bytom v S., proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o sirotsky dôchodok, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 11. júna 2009, č.k. 25 Sd/186/2007-57, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 11. júna 2009, č.k. 25 Sd/186/2007-57, **p o t v r d z u j e**.

Účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 11. júna 2009, č.k. 25 Sd/186/2007-57, zrušil rozhodnutie odporkyne z 29. júna 2007 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 26. septembra 2007 číslo X., ktorým zamietla žiadosť navrhovateľky o sirotsky dôchodok s odôvodnením, že nebohý otec navrhovateľky nepoberal starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok ani invalidný dôchodok a nespĺňal podmienky nároku na starobný dôchodok a ani nezískal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 72 ods. 1 písm. f) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) lebo do dňa smrti (6. marca 2007) v rozhodnom období nezískal potrebný počet dôchodkového poistenia. Nárok na

sirotsky dôchodok preto navrhovateľke vo všeobecnom systéme poistenia nevznikol. Pre vznik nároku na sirotsky dôchodok odporkyňa nehodnotila služobný pomer nebohého otca navrhovateľky za čas od 1. októbra 1991 do 5. marca 2007 z dôvodu, že toto obdobie bolo zhodnotené pre nárok na sirotsky výsluhový dôchodok.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie odporkyňa. Žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu zmeniť a jej rozhodnutie z 29. júna 2007 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 26. septembra 2007 číslo X. potvrdiť.

Navrhovateľka žiadala napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s v spojení s § 246c OSP) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne nemožno vyhovieť, lebo súd prvého stupňa pre svoje rozhodnutie mal dostatok skutkových podkladov a rozhodol v súlade so zákonom.

Podľa § 6 ods.2 a 3 zákona o sociálnom poistení poistenec podľa tohto zákona je na účely dôchodkového poistenia aj fyzická osoba, ktorá získala obdobie dôchodkového poistenia podľa § 60 ods. 2.

Poistencom patria práva pri výkone sociálneho poistenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.

Podľa § 60 ods. 2, 3 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Obdobie dôchodkového poistenia nie je obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie bolo zhodnotené na nárok na vdovský výsluhový dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok,

vdovecký dôchodok, sirotsky výsluhový dôchodok alebo sirotsky dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 76 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nárok na sirotsky dôchodok má nezaopatrené dieťa, ktorému zomrel rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, ak rodič alebo osvojiteľ ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku alebo ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Podľa § 255 ods. 6 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia nie je obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ktoré boli získané do 31. decembra 2003, ak boli zhodnotené na nárok na vdovský výsluhový dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky výsluhový dôchodok alebo sirotsky dôchodok podľa osobitného predpisu.

Zo spisov vyplýva, že otec navrhovateľky zomrel 6. marca 2007 a v čase od 13. júla 1981 do 1. októbra 1981 a od 2. októbra 1983 do 23. júla 1991 vykonával zamestnanie, ktoré zakladalo účasť na dôchodkovom zabezpečení vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia. V období od 2. októbra 1981 do 1. októbra 1983 vykonával základnú vojenskú službu a v nasledujúcom období od 1. októbra 1991 až do 5. júla 2007, teda do svojej smrti vo veku 44 rokov zrejme vykonával službu v ozbrojenom zbore ako colník, čo vyplýva z tvrdenia navrhovateľky. V takomto zamestnaní bol aj v období od 6. júla 1997 do 5. júla 2007, ktoré odporkyňa označila za rozhodné obdobie pre vznik nároku na invalidný dôchodok, a ktoré považovala za právne významné pre vznik nároku navrhovateľky na sirotsky dôchodok.

Aj odvolací súd zastáva právny názor, že aj keď otec navrhovateľky v uvedenom období nevykonával zamestnanie, hodnotené ako poistenie vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia navrhovateľka bola zreteľne znevýhodnená skutočnosťou, že jej otec pred nástupom do ozbrojených zborov riadne pracoval a bol poistený vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia. Napriek skutočnosti, že za obdobie výkonu civilného zamestnania navrhovateľkinho otca bolo za neho odporkyňi riadne odvádzané poistné, a to v čase, kedy existoval výlučne len jeden systém sociálneho zabezpečenia, nebola navrhovateľke v žiadnom

z neskôr vytvorených systémov sociálneho poistenia (zabezpečenia) zhodnotená celá doba, za ktorú bolo za jej otca platené poistné. Takýto postup nezodpovedá zákonu o sociálnom poistení, lebo vyčlenením dôchodkového poistenia členov ozbrojených zborov zo všeobecného systému dôchodkového poistenia nemalo dôjsť k vylúčeniu žiadnej z dôb ich dôchodkového poistenia (zabezpečenia) z obidvoch systémov sociálneho poistenia (aj zo systému všeobecného aj zo systému osobitného). Právna úprava mala len zabrániť dvojitému započítaniu poistných dôb z ktoréhokoľvek systému súčasne do obidvoch z nich. O takomto dvojitom započítaní dôb poistenia v danej veci nešlo, lebo doba poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia) nebola pre navrhovateľku zohľadnená v žiadnom z uvedených systémov.

Nestalo sa tak vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, v ktorom bola žiadosť navrhovateľky o sirotsky dôchodok zamietnutá s odôvodnením, že jej otec nebol dôchodkovo poistený v posledných desiatich rokoch pred smrťou. Navyše toto tvrdenie je v rozpore s obsahom administratívnych spisov, z ktorých vyplýva, že navrhovateľkin otec dôchodkovo poistený bol, aj keď bol poistený v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov.

V osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia zrejme nebola doba poistenia navrhovateľkinho otca za obdobie poistenia mimo ozbrojených zborov tiež hodnotená, aj keď túto skutočnosť odporkyňa dostatočne neskúmala. Nevyžiadala si administratívne spisy Colného riaditeľstva aby zistila, z akého obdobia bol navrhovateľke vypočítaný sirotsky výsluhový dôchodok a či jej pre určenie jeho výšky bola zhodnotená celá doba poistenia jej otca, nielen doba poistenia za čas služby v ozbrojených zboroch.

Treba však uviesť, že aj prípade, keby celé obdobie dôchodkového poistenia otca navrhovateľky od 1. októbra 1991 do jeho smrti 6. marca 2007 a obdobie výkonu základnej vojenskej služby od 2. októbra 1981 do 1. októbra 1983 bolo zhodnotené v osobitnom systéme dôchodkového poistenia pre vznik nároku na sirotsky výsluhový dôchodok a keby rozhodnutím z 3. apríla 2007 bol navrhovateľke z osobitného systému priznaný sirotsky dôchodok od 6. marca 2007 v sume 2 857.-Sk mesačne po zhodnutí celej doby služby navrhovateľkinho otca v ozbrojených silách, treba aby odporkyňa zistovala, či boli uspokojené všetky dôchodkové nároky navrhovateľky a či pre výšku jej nároku na sirotsky dôchodok bola zhodnotená celá potrebná doba poistenia. Žiadna právna úprava totiž nemôže

spôsobiť stav, aby v jej dôsledku bol poškodený ten, komu už raz boli na jej základe založené práva. Postup, podľa ktorého vôbec nie je pre nárok navrhovateľky zhodnotená doba poistenia navrhovateľkinho otca vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia však má za následok ujmu na jej právach.

Podľa § 72 ods. 1 zákona o sociálnom poistení navrhovateľkin otec do dňa svojej smrti 6. júla 2007 získal potrebnú dobu najmenej 5 rokov dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia). Tento počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca vo veku nad 28 rokov (ktorým bol vzhľadom na svoj vek 44 rokov v deň svojej smrti) aj navrhovateľkin otec, sa v čase smrti navrhovateľkinho otca zisťoval z posledných 10 rokov pred vznikom invalidity (§ 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení).

Z dôvodu, že navrhovateľkin otec neprerušil poistenie od 1. septembra 1977 až do svojej smrti, aj keď bol dôchodkovo poistený (resp. zabezpečený) v rozličných systémoch sociálneho poistenia (zabezpečenia) bolo potrebné, aby odporkyňa skúmala správnosť určenia rozhodného obdobia 10 rokov pred vznikom invalidity aj s prihliadnutím na znenie § 6 ods. 2 ,3 zákona o sociálnom poistení, lebo zmeny právnych predpisov, ku ktorým došlo v priebehu poistenia navrhovateľkinho otca nemôžu spôsobiť ujmu v právach poistenca a obmedziť mu právo, ktorého výhody požíval, ak by nedošlo k zmenám právnych predpisov. Jej právne postavenie by pritom nemalo byť horšie, ako je právne postavenie tých poistencov, ktorí v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity neboli vôbec dôchodkovo poistení v žiadnom zo systémov sociálneho poistenia (zabezpečenia) a to tým skôr, že navrhovateľkin otec sa nemohol slobodne rozhodnúť, do ktorého dôchodkového systému vstúpi.

Otázkou prípadnej diskriminácie navrhovateľkinho otca a následne aj navrhovateľky pri posudzovaní vzniku nároku na jej sirotsky dôchodok sa súd prvého stupňa zaoberal. Možno ešte pre odporkyňu zdôrazniť, že pojmom diskriminácia nemožno označovať také nerovnaké zaobchádzanie, ktoré spôsobuje postup v rozpore so zákonom. Diskrimináciou je však práve také konanie povinného subjektu, ktoré zodpovedá zákonu, ale napriek tomu znevýhodňuje určitú presne vymedzenú skupinu subjektov práva. Nemožno potom akceptovať právny názor, že vypustenie doby služby v ozbrojených silách z obdobia dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme na posudzovanie splnenia podmienky potrebnej odpracovanej doby v rozhodnom období pred vznikom invalidity je skutočnosťou,

v dôsledku ktorej sa navrhovateľ nepovažuje za poisteného v uvedenom období. Následne potom nemožno akceptovať právny názor odporkyne, že obdobie výkonu služby v ozbrojenom zbore v desiatich rokoch pred vznikom invalidity nemožno posudzovať ako poistenie pre účely vzniku nároku na dôchodok, ktoré nemá za následok posunutie začiatku uvedeného obdobia pred vylúčenú dobu poistenia tak, že odporkyňa musí skúmať rozhodné obdobie 10 rokov pred vznikom invalidity po jeho posunutí pred vylúčenú dobu, teda za čas posledných 10 rokov pred nástupom do služby v ozbrojených zboroch, alebo sa pre vznik nároku na dôchodok hodnotí priamo, aj keď túto skutočnosť zrejme nevyhovujúcim spôsobom, nedostatočne presne a jasne vymedzovalo znenie § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Svedčí o tom aj skutočnosť, že uvedené ustanovenie bolo zmenené s účinnosťou od 1. januára 2010 tak, že podmienka zisťovania rozhodného obdobia 10 rokov pred vznikom invalidity bola vypustená a splnenie podmienky potrebnej doby zamestnania sa novým spôsobom posudzuje za celý priebeh pracovného života poistenca. Názor odporkyne, že aj prípade, keby navrhovateľka podala po 1. januári 2010 novú žiadosť o sirotský dôchodok, nemohla jej byť odpustená požiadavka trvania poistného pomeru navrhovateľkinho otca v období 10 rokov pred právnou domnienkou vzniku invalidity navrhovateľa v deň jeho smrti v dôsledku vyššie uvedených skutočností preto nezodpovedá zákonu. Z jeho obsahu totiž nevyplýva, že v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity muselo poistenie trvať vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.

Navyše vykonaným dokazovaním nebolo dostatočne preukázané či otec navrhovateľky podmienku zamestnania pre vznik nároku na požadovaný dôchodok splnil, lebo dávkový spis navrhovateľkinho otca odporkyňa v konaní nepredložila.

Skutočnosť, že navrhovateľkin otec bol do dňa svojej smrti poistený v inom systéme poistenia, ktorý predchádzal jeho poisteniu v novom systéme nemôže spôsobovať stav, v ktorom doba poistenia pred oddelením systémov navrhovateľkinmu otcovi a v súčasnosti navrhovateľke nebola zhodnotená vôbec, a to ani pre účely posudzovania trvania poistenia.

Odmietnutie poskytnutia dôchodku za dobu označeného poistenia (zamestnania) vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia by aj podľa názoru odvolacieho súdu znamenalo vytvorenie nezvratnej situácie, ktorej následkom by bolo také posudzovanie nároku na sirotský dôchodok navrhovateľky, ako keby nebohý otec navrhovateľky v období rokov 1991 až 2007 vôbec nepracoval, nebolo za neho odvádzané poistné a akoby dôchodkovo poistený

vôbec nebol, čo zrejme nezodpovedá skutočnosti. Roky jeho dôchodkového poistenia (zabezpečenia) pred uvedeným obdobím by neboli zhodnotené v žiadnom zo systémov sociálneho poistenia, čo zrejme nebolo účelom zákona.

Treba zdôrazniť, že ak podmienka zisťovania potrebnej doby poistenia len v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity už v súčasnosti bola zrušená, potom je zrejmé, že výkladom odporkyne o splnení podmienok nároku navrhovateľa na sirotsky dôchodok by boli znevýhodnené len tie siroty po príslušníkoch ozbrojených zborov, ktoré stratili rodiča v období od oddelenia systémov a v období po účinnosti zákona č. 449/2008 Z.z.. Správnosť takéhoto posúdenia nárokov sirôt v obdobnom postavení ako navrhovateľka preto vzbudzuje závažné pochybnosti.

Úlohou súdu prvého stupňa bude preto doplniť dokazovanie vyžiadaním administratívnych spisov v uvedenej veci a otázku splnenia podmienky potrebnej doby zamestnania pred smrťou navrhovateľkinho otca znova posúdiť aj s prihliadnutím na prípadný zákaz diskriminácie, ktorý v slovenskom právnom poriadku platí všeobecne podľa článku 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Odvolačný súd preto napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 219 OSP ako vecne správny.

Odvolačný súd účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, lebo úspešná navrhovateľka trovy nežiadala a odporkyňi nárok na náhradu trov konania nevznikol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. augusta 2010

JUDr. Elena Závadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová